

различных типов заданий при формировании исследовательских умений студентов в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: обучение, задачи, творчество, исследовательские умения, навыки, профессиональная подготовка.

Summary. Moskalyuk N. Orientation disciplines of natural sciences creative development for student. The article analyzes the ways and means in preparing teacher-researcher. Features of creative training of students. Examples of different types of problems in the formation of research skills of students in the training.

Key words: learning objectives, creativity, research skills, skills, professional training.

О. М. Мухіна

Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені К.Д. Ушинського, м. Чернігів
lan_oks@ukr.net

ДО ПИТАННЯ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНУ СПАДЩИНУ Я.А. РОЙТБЕРГА У КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МАТЕМАТИЧНОЇ ШКОЛИ

Присвячується 90-річчю від дня народження Я.А. Ройтберга

У процесі становлення, розвитку математичної освіти на Чернігівщині, в Україні важлива роль належить доктору фізико-математичних наук, професору, завідувачу кафедри Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка, лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки Я.А. Ройтбергу, який відомий як науковець далеко за межами України.

Яків Абрамович народився 1925 р. в с. Озеренці на Вінниччині. У 1950 р. закінчив з відзнакою механіко-математичний факультет Київського державного університету. Наукову діяльність розпочав у Станіславському педінституті під керівництвом професора Березанського Ю.М. (академіка НАН України з 1988 р.). За кілька років Я.А. Ройтбергом, частково спільно з З.Г. Шефтелем, було отримано ряд глибоких результатів. У 1963 році Якову Абрамовичу було присуджено степінь кандидата фізико-математичних наук. В результаті досліджень з'явилась теорія узагальнених розв'язків еліптичних рівнянь з однорідними граничними умовами – так звані теореми про гомеоморфізми (ізоморфізми). [4] Вона виявилась дуже корисною для низки питань крайових задач та спектральної теорії. У подальшому Я.А. Ройтберг розвинув ці результати на випадок неоднорідних граничних умов, еліптичних систем рівнянь і т. п., дав важливі їх застосування. У 1968 успішно захистив докторську дисертацію, присвячену теорії розв'язності в узагальнених функціях загальних граничних задач для еліптичних рівнянь. Продовжуючи роботу над науковою проблемою, результати напрацювань публікував у численних статтях а також книжках, серед яких і англomовні закордонні видання. Він є автором понад 120 наукових праць, серед яких ряд вагомих методичних посібників і підручників для студентів математичних спеціальностей. [2, 8, 9]

У 1990 – 1991 рр. опубліковано монографію «Эллиптические граничные задачи в обобщенных функциях», в якій підсумовано дослідження 20 років роботи. За наукові розробки «Нові методи в теорії узагальнених функцій та їх застосування до математичної фізики» Я.А. Ройтбергу присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки 1998 року. [1]

Яків Абрамович був активним учасником різного рівня методичних конференцій, симпозіумів, семінарів. Так, у 1966-1968 роках виступав з доповідями на семінарах у Московському, Воронежському, Харківському університетах, в Обчислювальному центрі м. Донецька, в Інституті математики УРСР, в Інституті математики Сибірського відділення АН СРСР. А в 1971-1982 роках виступав з доповідями на 12 всесоюзних конференціях і школах (Москва, Мінськ, Донецьк, Одеса, Львів, Іркутськ, Воронеж). [3, 5]

Також він був членом Американського наукового товариства (AMS) та німецького Товариства прикладної математики і механіки (GAMM), систематично брав участь у роботі американських та німецьких періодичних видань, його наукові дослідження були відзначені грантом AMS.

Розквіт науково-педагогічної діяльності Якова Абрамовича припадає на чернігівський період (1962 – 2000 рр.). З 1972 р. до 2000 р. завідував кафедрою математичного аналізу ЧДПУ імені Т.Г. Шевченка, фундатором якої він був. З 1990 на кафедрі розроблялась тема «Теорія розв'язання еліптичних і гіперболічних задач у повній шкалі просторів типу Соболевських і її застосування», яка була частиною Програми розвитку в Україні фундаментальних і прикладних досліджень в галузі математики. Науковим керівником теми був завідувач кафедрою. Для студентів, які хотіли поглибити свої знання на кафедрі працював семінар, що давав можливість більш ґрунтовно опанувати окремі теми і розділи математичного аналізу. Колеги та студенти Якова Абрамовича відзначають його викладацьку майстерність: він уміло та доступно пояснював складний матеріал, вмів зацікавити слухачів.

Яків Абрамович брав активну участь у організації та проведенні математичних олімпіад. Протягом п'яти років на базі Чернігівського педагогічного інституту імені Т.Г. Шевченка проводилась Всесоюзна

математична олімпіада серед студентів педагогічних вузів Радянського союзу, головою журі якої був Я.А. Ройтберг. Крім того, вчений зі світовим ім'ям працював безпосередньо зі здібними учнями, з учителями математики: очолював журі обласного етапу Всеукраїнської олімпіади з математики, у процесі підготовки учнів до олімпіади читав лекції і проводив практичні заняття для дітей. По закінченні обласного етапу Всеукраїнської олімпіади з математики проводив апеляції для учнів. При цьому зачаровували його толерантність, повага до співрозмовника якого б віку він не був, про що свідчили учасники даних подій.

Значну увагу надавав Я.А. Ройтберг співпраці з Чернігівським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти. Він систематично читав лекції з математичного аналізу та з розв'язування олімпіадних завдань на курсах учителів, виступав на семінарах перед учителями області, займався проблемами відбору та підготовки учнів до Всеукраїнської математичної олімпіади. [6, 7]

Доктор фізико-математичних наук, професор Яків Абрамович Ройтберг свою науково-педагогічну діяльність спрямовував на розвиток математичної науки, покращення якості освітнього процесу, підготовку нового покоління науковців, вдосконалення інтелектуальних вмінь студентів і талановитої учнівської молоді; здійснив внесок у процес неперервного підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, у творче спрямування викладання математики.

Література

1. Носко М.О. Геній математичної науки / Носко М.О. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – 2011. – Вип. 83. – С. 5-7.
2. Ройтберг Я.А. Аппроксимация решений эллиптических граничных задач линейными комбинациями фундаментальных решений / Ройтберг Я.А. // Тези першої українсько-американської школи «Диференціальні рівняння та їх застосування». – К., 1993. – Вип. 2. – С.164 -165.
3. Ройтберг Я.А. Нелокальные задачи для эллиптических уравнений и систем / Ройтберг Я.А., Шефтель З.Г. // Сибирский мат. журнал. – 1972. – Т 13, №1. – С.165-181.
4. Ройтберг Я.А. Теория эллиптических дифференциальных уравнений с разрывными коэффициентами. Теорема о гомеоморфизмах и ее применение: автореф. дис. канд. физ.-мат. наук: 01.01.02 / Яков Абрамович Ройтберг [науч. руковод. Березанский Ю.М.]; Ин-т математики АН УССР. – К., 1963. – 22с.
5. Ройтберг Я.А. Эллиптические задачи с неоднородными граничными условиями и локальное повышение гладкости вплоть до границы обобщенных решений // Доклады АН СССР. – 1964. – Т. 157, №4. – С. 36-37.
6. Архівні матеріали Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського: Оп. 1 - 0, 93-94 р. Спр. 107.
7. Архівні матеріали Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського: Оп. 1 – 0, 95-96 р. Спр. 108.
8. Roitberg Y. Green's formula and conditions for the solvability of nonlocal elliptic boundary value problems and their applications / Yakov Roitberg // Ukrainian Math. J. – New York, 1974. – V. 25. – P. 396-405.
9. Roitberg Y. Elliptic boundary value problems in the spaces of distributions / Yakov Roitberg. – Dordrecht: Kluwer Acad. Publishers, 1996. – 427 p.
10. Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id=T-3y9IR8CE0C&hl=uk&source=gbs_ViewAPI&printsec=frontcover&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false – назва з екрану.

Анотація. Мухіна О.М. До питання про науково-педагогічну спадщину Я.А. Ройтберга у контексті української математичної школи. У даних матеріалах відображено окремі аспекти науково-педагогічної спадщини професора Я.А. Ройтберга, його внеску у розвиток математичної науки, підвищення якості математичної освіти.

Ключові слова: Я.А. Ройтберг, математична освіта, розвиток інтелектуальних вмінь, міжнародна наукова співпраця

Аннотация. Мухина О.Н. К вопросу о научно-педагогическом наследии Я.А. Ройтберга в контексте украинской математической школы. В данных материалах отражены отдельные аспекты научно-педагогического наследия профессора Я.А. Ройтберга, его вклада в развитие математической науки, повышения качества математического образования.

Ключевые слова: Я.А. Ройтберг, математическое образование, развитие интеллектуальных умений, международное научное сотрудничество.

Summary. Muhina O.M. On the scientific and educational legacy of Y.A. Roitberg in the context of Ukrainian school of mathematics. The article shows some aspects of scientific and educational legacy of Y.A. Roitberg, his contribution to the development of mathematical science, improving the quality of mathematics education.

Key words: Y.A. Roitberg, mathematical education, development of intellectual skills, international scientific cooperation.